SIIKALAHTI
ILLASTA AAMUUN

Tekstivihko liittyy kasettiin YLELI 1

RADIO

LUONTOILTA

2/64

SIIKALAHTI

ILLASTA AAMUUN

Tekstivihko liittyy kasettiin YLELI 1

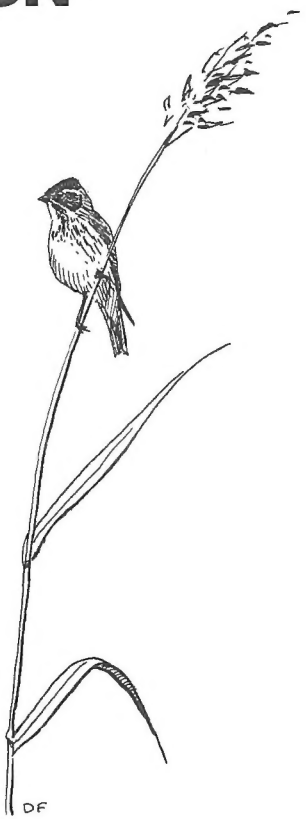

LUONTOILTA

Oy. Yleisradio Ab.
Tekstivihkon kirjoittajat: Veikko Neuvonen ja Dick Forsman
Piirrokset: Dick Forsman
Taitto: Sari Nordling
ISBN 951-43-0277-X
Yleisradion Offsetpaino, Helsinki 1983

KUUNTELIJALLEMME

Tervetuloa kanssamme retkelle sametinpehmeään kesäyöhön Parikkalan Siikalahdelle. Me lähdemme liikkeelle vähän ennen auringonlaskua ja palaamme vasta kun auringon kehrä on kivunnut jo korkealle, aamu-unisimmatkin linnut heränneet konsertoiman ja maalaistaloissa Siikalahden rannalla valmistaudutaan aamulypsylle.

Tämä on LUONTOILLAN ensimmäinen kuunteluretki Suomen luontoon, jonka me nyt yhdessä teemme kasetin välityksellä. Jos olet aikaisemmin säännöllisesti kuunnellut luonto-ohjelmiamme, nämä äänet ovat Sinulle jo entuudestaan tuttuja. Kaikki retkellämme kuultavat linnunlaulut olet voinut kuulla ohjelmissamme ÄÄNIKUVIA LUONNOSTA, AURINGONNOUSUN AIKAAN tai AURINGONLASKUN AIKAAN, sillä tämän kasettiretken onnistumiseksi tarvittavat äänitteet on koottu vuosina 1977—83 radioitujen ohjelmien materiaaleista.

Parikkalan Siikalahti on Suomen arvokkain lintuvesi. Tämä matala, ruovikkoinen ja rehevä Simpelejärven lahti on myös maamme tunnetuin lintupaikka. Siikalahden maine kaakkoisten lintulajien läntisenä saarekkeena on kiirinyt läpi Euroopan luonnonharrastajien keskuuteen. Joka kesä uudet kävijät ja myös jo aikaisemminkin paikkaan tutustuneet tulevat Parikkalaan nauttimaan näistä äänistä, joita Sinulla on nyt tällä kasettiretkellämme mahdollisuus kuulla.

Yhdellä toukokuun lopussa tai kesäkuun alussa tehdyllä retkellä Siikalahden ympäri voi nähdä tai kuulla ainakin kolminkertaisen määrän lintulajeja kuin me olemme saaneet mahtumaan tälle kasetille. Tämä on meidän valintamme, sanotaanko "Siikalahden kaksikymmentä kärjessä". Tällä retkellä me tutustumme erityisesti niihin lintuihin, jotka ovat äänessä illan ja yön aikana. Näistäkin lajeista vain Siikalahdelle ominaisimmat lajit ovat mukana tällä koosteella.

Kun ensimmäisen kerran kesäkuun puolivälissä vuonna 1977 saavuimme äänityslaitteinemme Parikkalaan, olemme melkein vakuuttuneita siitä, että tulisimme taltioimaan jotain pian menetettävää. Häärimme tuolla retkellä lintujen perässä kuin dokumentoidaksemme jälkipolville pian katoavaa luontoa, ääniä ja äänikuvia, joiden tallentaminen jo kevään tai kahden jälkeen voisi olla mahdotonta.

Kesällä 1977 näimme edessämme Siikalahden voimallisesti soivan ruovikon, pajut, lepät ja koivut tiheänä vyönä sen rannoilla. Me näimme heleänvihreät pellot, jotka sopuisasti nousivat lahden itärannaksi mäentörmillä kyyhöttävien talojen väliin. Me saatoimme aistia parikkalalaisista ystävistämme pelon, jonka aiheutti sodanjälkeinen lupaus hankkia tiloille lisämaata Siikalahdesta. Parikkalalaisten peltoja oli jäänyt luovutetulle alueelle ja jo aiemmin oli Simpeleenjärven pintaa laskettu parikin kertaa ja totuttu näin saamaan viljavaa maata järvestä.

Mutta jokainen tiesi jo tuolloin, kesällä 1977, että olot olivat rajusti muuttuneet reilussa kahdessakymmenessä vuodessa ja nyt jo osa rantapelloista oli pois viljelyksestä, paketissa. Mutta lupaus oli täyttämättä ja paketoijat eivät olleet samoja, jotka nyt mielivät tuottaa viljaa ja heinää Siikalahden rannoilla. Katselmus asian ratkaisemiseksi oli vireillä ja kaikki eivät olleet vielä vakuuttuneet Siikalahden arvosta lintuparatiisina, ainutlaatuisena luontokohteena. Syykin oli selvä. He eivät tunteneet Siikalahden lintuja eivätkä osanneet niitä näin arvostaakaan.

Meidän tarkoituksemme, silloin kesällä 1977 oli koota ääninauhoillemme lintukonsertti, joka sävähdyttäisi jokaista kuuntelijaamme. Perusmateriaalin saimmekin kokoon, mutta vuosi toisensa jälkeen olemme halunneet palata Parikkalaan, tehdä sieltä ohjelmaa ja koota tämän kasettiretken materiaalia.

Käynneillämme Parikkalan Siikalahdella olemme saaneet työssämme apua lukuisilta luonnonystäviltä. Jo ensimmäisellä retkellä toimi oppaanamme lehtori Pauli Kantonen. Hänet saatatte nytkin tällä kasettiretkellä aistia lähes joka hetki äänityslaitteidemme viereltä. Pauli on Siikalahden paras tuntija ja hän on yksi niistä, jotka ovat voimiaan säästelemättä kamppailleet lahden luonnontilan puolesta. Hänelle on kiitollisuudenvelassa moni muukin kuin vain äänitteiden kokoajat.

Pauli Kantosen lisäksi haluamme erityisesti kiittää satakielentutkija Jorma Sorjosta ja Siikalahden monivuotista opasvartijaa Juha Poutasta. Kiitollisia olemme myös Hilkka ja Jouko Anttoselle, joiden ''luona'' Motelli Lohikontissa olemme lepuuttaneet unisia jäseniämme muiden jo kiiruhtaessa päivän askareissaan.

Tämän kasetin syntymisestä haluan lämpimästi kiittää myös Parikkalan ohjelmamatkoilla mukana olleita työtovereitani, jotka yöuniaan säästelemättä, Siikalahden lumossa, ovat edesauttaneet tämän äänitekokoelman syntymistä.

Toivottavasti nautitte kuulemastanne.

Lähdetään liikkeelle — muistakaa hyttysvoide!

Veikko Neuvonen
Yleisradio
Radio 2/Kulttuuriohjelmat

ÖITÄ SIIKALAHDELLA

Kun ensimmäisen kerran seisoskelimme hämärtyvässä illassa Siikalahden ylittävällä patotiellä ja joka suunnalta alkoi kiiriä vähitellen voimistuvia, toinen toistaan lumoavampia lintujen ääniä, vasta silloin lopullisesti tajusin mitä kaikkea olimme menettämässä, jos ruokokentän tilalla pian lainehtii ruis tai osmankäämikasvusto vaihtuu ohran hennon vihreäksi oraaksi. Matala, vähävetinen, vähitellen umpeenkasvava järvenlahti oli menettänyt vedenpinnan laskun myötä arvonsa järvenä ympäröivän alueen ihmisille. Silmä ei enää tavoittanut ruovikoiden keskeltä sinistä selkää, veneellä löysi vain vaivoin reitin Siikalahdelta Simpelejärven selille. Lahti ei enää ollut sama kuin silloin ennen, eivätkä sen sadat soittajat konsertoineet "ihmisen aikaan". Silloin kun lahden rannan taloissa oikaistaan jäsenet raskaan päivätyön jälkeen sängylle, vasta silloin syttyy lintukonsertti lahdella ja sen sakeissa rantaviidoissa.

Kesäyön valo himmenee verkkaisesti, usva laskeutuu kevyenä huntuna lahden ylle. Satakielet, ruokokerttuset, pajusirkut ja luhtahuitit kiihdyttävät soittoaan. Uuhka (kaulushaikara) läähättää pari sekuntia ja puhaltaa sitten ilmoille signaalinsa jossain ruovikon kätkössä. Toinen vastaa sille pian vastakkaisesta suunnasta lahtea. Hyttyset jaksavat vielä inistä ja kuin nykytekniikan airueina järistävät autot valtatiellä, kolmen kilometrin päässä.

Ensimmäisen äänitysretkemme oppaat pälyilivät vierellämme valppaasti ympäristöön. Siinä olivat Pauli Kantonen, Jorma Sorjonen ja Esa Sojamo. Kaikki Siikalahden parhaita tuntijoita ja ahkeria sen linnuston tutkijoita. Puhuimme verkkaan Siikalahden linnuista, mutta eniten sen kohtalosta.

Ensimmäinen yömme oli tyyni, niinkuin monta muutakin yötä sen jälkeen. Meillä on ollut onnea. Kiersimme lahden eteläpään monta kertaa pysähtyen. Silloin ei vielä päässyt polkusiltaa pitkin Ripekesaarille niin kuin nyt. Joka kerta tuon ensimmäisen jälkeen olemme aloittaneet yöretken lintutornilta, pysähtyneet patotiellä, piipahtaneet lahden länsirantaa myötäillen sen suupuolella, palanneet patotielle ja jatkaneet matkaa lahden itäreunaa sen eteläpäähän ja palanneet sieltä Tiviän kautta valtatie 6:lle.

Sama reitti on kuljettu yö toisensa jälkeen, kesä kesältä, ilta yhdeksästä aamu neljään. Joka kerta yö on maistunut makealta, satakielen säkeet siivittäneet matkaa, viita- ja luhtakerttusten soolot varistaneet yön viileyden jäsenistä, kuhankeittäjän huilu kertonut lähestyvästä aamusta ja satojen rastaiden aamurähinä karkottanut lopulta meidät majapaikkaan.

Tämä kasettiretken äänitteet on kaikki tehty toukokuun viimeisen viikon ja kesäkuun toisen viikon välisenä aikana, tosin eri vuosina. Kesäkuun alkuun mennessä ehtivät viimeisetkin muuttolinnut Siikalahdelle, joskin vuosissa on eroja. Lintujen laulukausi on lyhyt ja niinpä äänittäjän kannalta intensiivisimmät kuukaudet ovat touko- ja kesäkuu. Näin on Siikalahdellakin.

Tällä kasetilla me kuuntelemme pääasiassa ns. laululintuja. Siikalahti tarjoaa luonnollisesti paljon muutakin kuultavaa ja nähtävää. Mielestämme kuitenkin ominaisinta ja ehkä tavoitelluimpia lintuja lahdella ovat yölaulajat ja niistäkin erityisesti kaakkoiset lajit. Tällaista joukkoa taiturimaisia laulajia ei yhdestä paikkaa löydä muualta Suomesta.

On luonnollista, että Siikalahden ruovikoissa ja avovesialueilla elää joukoittain sorsalintuja. Elokuun 20. jokaisena vuonna Parikkalassa käynnistyy klo 12 mahtava sorsajahti. Parhaimmillaan silloin kahlaa Siikalahden ruovikoissa 400—500 sorsastajaa.

Äänittäjän sorsastusaika alkaa jo huhtikuussa ja pian toukokuun alkuviikkojen myötä se viilettää ohi. Tätä materiaalia emme ole käyneet Parikkalassa pyydystämässä.

Siikalahti on myös merkittävä muuttolintujen levähdyspaikka. Joka vuosi lintuparvet matkaavat tätä kautta kohti pohjoista, koillista ja itää, mutta myös kaakosta kohti länttä. Siikalahdella levähtävät joutsenet ja monet kahlaajat. Sen yli lentävät arktiset vesilinnut, sorsat ja hanhet.

Petolinnuista kalasääski ja ruskosuohaukka kuuluvat lahden vakinaiseen lajistoon.

Mutta tällä kasetilla me keskitymme yön lintuihin ja jätämme jopa varhaisen aamun lajiston vähemmälle. Tosin auringonnousun jälkeen konsertointinsa aloittaneet lajit jatkavat pitkälle aamuun.

Siikalahden tyyppilintu on eittämättä satakieli. Touko- ja kesäkuussa satakielen laulu kantautuu jossain lahden kolkassa melkein vuorokaudet ympäriinsä. Satakieltä on lahdelta ja sen ympäristöstä laskettu yli 40 paria, mikä on enemmän kuin missään muualla samankokoisella alueella Suomessa.

Tavoitteenamme olikin saada satakieli mukaan mahdollisimman moneen äänitteeseen. Ainakin 2/3:ssa äänitteistä satakielen laulu kantautuukin jostain. Yhtä olennainen ääni lahdella kuin satakielen laulu on auton hurina. Tiet kiertävät lahtea ja valtatie 6 on koko ajan 2—3 kilometrin päässä. Tyynessä illassa autojen ääni kantautuu kauas ja sen voitte kuulla näillä äänitteilläkin. Auton ääni on nykyisin erottamaton osa asutun ympäristön äänimaisemaa, halusimme tai emme.

Kasetin äänitteet voidaan jakaa kahteen ryhmään: Akustiikat eli äänimaisemat ja lajiäänitteet. Akustiikoissa olemme pyrkineet sellaiseen vaikutelmaan, jonka kuulija kokee keskittymättä mihinkään lajiin erikseen. Akustiikka lukuisine eri äänilähteineen toivottavasti piirtää eteenne maiseman, jossa seuraavat yksittäiset lajit laulavat.

Paraboloidi (äänipeili) on äänittäjän tele, jolla poimitaan äänimaiseman yksityiskohtia esille. Tarkkaan kuunnellessanne voitte huomata kuinka muutamat äänitteet ovat vierekkäisiä kuvia. Pääsolisti laulaa voimakkaimmin ja muut linnut säestävät. Olemme tie-

toisesti pyrkineet totuttua laajempiin lajiäänitteisiin. Olemme siis halunneet saada solistin lisäksi mukaan muitakin laulajia, jos ei muita niin ainakin sen lähimmän satakielen.

Parikkalan Siikalahti ei välttämättä aukea ensimmäisellä kerralla. Olen nähnyt monen koululuokan tarpovan polkusiltaa lintutornilla ja palaavan hälisten linja-autolle. Olen kysynyt heidän vaikutelmiaan enkä ole vakuuttunut, että minun mielestäni kaunis ja monisävelinen lintukonsertti on innostanut heitä. Monella oli päällimmäisenä mielessä lokkien rääkynä.

Aina ei Siikalahtikaan näytä parasta puoltaan. Vuosissa on eroja. On aikoja jolloin tämänkin kasetin lajeista vain osa on kuultavissa tässä lintuparatiisissa. Kannattaa muistaa, että kasetin äänitteet on monen matkan ja vielä useamman työtunnin summa.

SIMPELEJÄRVEN SIIKALAHTI

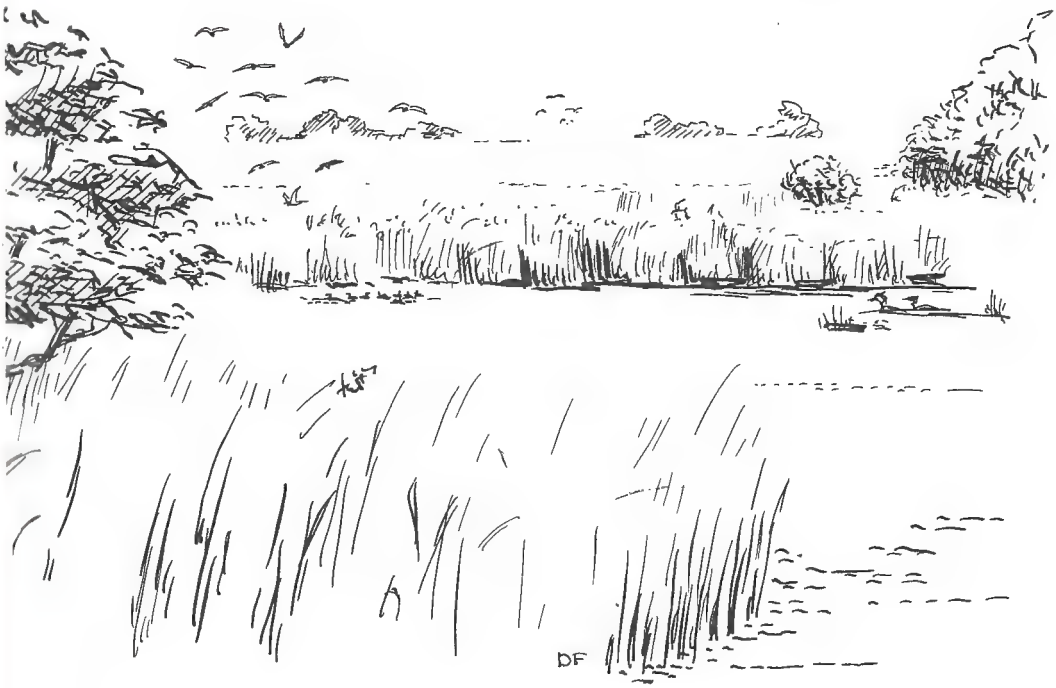

Siikalahti pulpahti laajemmin suomalaisten tietoisuuteen vasta 1970-luvun alussa. Ehkä lahti tuottaisi nyt viljaa tai heinää tai olisi vesoittuva peltopaketti, jos muutamat luonnonharrastajat eivät olisi tajunneet nostaa äläkkää Siikalahden luonnontilan puolesta. Aika oli vastarinnalle otollinen. Ympäristöasiat alkoivat vuoden 1970 jälkeen saada uutta painoa. Maatalouden ylituotanto sai päättäjätkin varovaisiksi uusiin pellonraivauksiin rahaa myöntäessään. Luonnonkäyttäjät, siis retkeilijät, metsästäjät ja kalastajat löysivät toisensa ja luonnonsuojelujärjestöt.

Luonnonystäville Siikalahden ongelma esiteltiin Suomen luonto -lehdessä 1969 kirjoituksessa Tapaus Siikalahti (A. Haapanen—I. Holopainen—J. Sorjonen. Lahden monipuolinen linnusto ja erityisesti siellä vierailevat lintuharvinaisuudet saivat ornitologit sekä heistä erityisesti ''bongarit'' (harvinaisuuksien metsästäjät) liikkeelle.

Simpelejärvi on suuri järvi. Siihen etelästä tulija tutustuu ensimmäisen kerran jo kun valtatie 6 ja rautatie ylittävät sen rajavyöhykettä hipoen. Sama Simpelejärvi lainehtii Parikkalan keskustan kupeessa, sen länsipuolella. Ja jos Parikkalasta jatkaa matkaa pohjoiseen, on vielä kerran ylitettävä Simpelejärvi Särkisalmella.

Mutta emme aja nyt Särkisalmelle asti vaan käännymme valtatie 6:lta kohta keskustaan johtavan risteyksen jälkeen itäänpäin vievälle tielle. Soratie polveilee lehtevien kumpareiden ja peltojen välissä kolmisen kilometriä. Peltoaukea, loivaa kumparetta ylös ja olemme perillä pysäköintipaikalla. Tietä pitkin muutama sata metriä eteenpäin päädymme lahdelle, mutta paremman yleiskuvan saa kun kipuaa lintutornille vievää polkua pienelle mäenkumpareelle.

Leppäpajuviitojen reunustamana levittäytyy Siikalahti edessämme. Muutama pieni saari lahden eteläpäässä supistaa yleisvaikutelmaa. Mäeltä katsoessa peittyvät avovesialueet lähes tyyten ruovikon, osmankäämikasvustojen ja kortteikkojen sekaan.

Jatketaan polkua edelleen. Ohitetaan kesällä 1980 valmistunut, Maailman luonnonsäätiön rakennuttama opastuskeskus tällä kertaa. — Mutta älkää unohtako käydä tutustumassa sen näyttelyyn. — Polku laskeutuu kahden törmän kautta nykyiseen vesirajaan. Ohitimme siinä reilut sata vuotta Siikalahden kehityshistoriaa, jota ihminen on ohjaillut.

Järvenlasku peltomaan saamiseksi on vuosisatoja vanha konsti Suomessa. Järven pohjalietteissä ovat ravinteet tallessa ja vain lasku-uomaa perkaamalla on tuo ravinteikas maa saatu viljelykseen.

Simpelejärveä on laskettu kahteen kertaan, ensimmäisen kerran 1930—33 pari metriä ja uudemman kerran 1939—43. Viimeisimmässä laskussa järven pintaa pudotettiin kahdeksankymmentä senttiä. Nämä molemmat laskut ovat ratkaisevasti vaikuttaneet Siikalahden kehitykseen lintulahdeksi.

Pellontekoniksi siis tunnettiin hyvin Parikkalassa ja halu sen käyttämiseen iti aina 1970-luvulle asti. Parikkalalaisilta jäi maata alueluovutuksissa rajan taakse ja nämä menetykset tuli korvata. Asiaa vietiin hitaasti eteenpäin ja koko 1970-luku käytiin vesilain

mukaisia katselmuksia Siikalahden kuivattamiseksi. Asia on vieläkin kesken.

Siikalahden pinta-ala on noin 500 ha. Lahti on melko kapea, pitkänomainen, etelä-pohjois -suuntainen. Leveimmilläänkin se on vain reilun kilometrin ja Ripekesaarten lintutornilta voi kiikaroida melkein lahden päästä päähän, sillä matkaa kertyy vain viitisen kilometriä.

Viimeisimmän vedenpinnanlaskun myötä Siikalahden syvyydeksi jäi syvinpäänkin kohtaan metri. Valtaosassa lahtea tutkijat pystyvät hyvin kahlaamaan.

Siikalahden luonnontila alkoi muuttua nopeasti vuoden 1963 jälkeen, kun lahden eteläpäähän johdettiin Parikkalan keskustaajaman huonosti puhdistetut jätevedet. 1970-luvulle tultaessa jätevesien rehevöittävä vaikutus näkyi jo hyvin lahdella. Luonnontilan puolesta kamppailevat perustivat 1976 suojeluyhdistyksen ja alkoivat etsiä yhteistyökumppaneita Maailman Luonnonsäätiön Suomen rahasto kiinnostui Siikalahdesta ja osti sieltä maata. Näiden pienien saariosuuksien myötä luonnonsuojeluväki pääsi virallisesti asianosaiseksi Siikalahden järjestelyihin.

Jo kesällä 1978 WWF järjesti Siikalahdella talkooleirin, jolla rakennettiin polkusilta yli kosteikon Ripekesaarille ja leiripaikka. Saarelle kohosi lahjoitusvaroin lintutorni. Kesäksi 1978 Siikalahdelle palkattiin myös opasvalvoja ja näin lisääntyvän kävijämäärän aiheuttamat haitat saatiin vähenemään. Kun sitten vielä kesäksi 1980 rakennettiin opastuskeskus ja sen viereinen leiripaikka kunnostettiin, Siikalahti olikin valmis ottamaan vastaan tuhannet luonnonharrastajat ympäri Suomen ja maamme rajojenkin takaa.

Mutta minne unohtui Tyrjän uusjaon loppuunsaattaminen? Mitä ovat tehneet Kymen vesipiirin virkamiehet? Mitä on päättänyt Itä-Suomen vesioikeus? Virkakoneisto jauhaa kaiken aikaa luonnonystävien retkistä piittaamatta. Paperipinot siirtyvät virastosta toiseen, pöydältä toiselle.

Itä-Suomen vesioikeus ei antanut lupaa kuivatukseen ja niin peltohanke Siikalahdella raukesi vuonna 1980. Vesipiirin tehtävä on nyt suunnitella ja toteuttaa tulvasuojelu Siikalahden rantapelloille. Ojia, penkereitä, niittoja, pumppaamoja, vai mitä se sitten merkitseekin; En ole kuitenkaan enää huolestunut, sillä Siikalahti tunnetaan nyt, sen arvo osataan tunnustaa ja siitä tiedetään pitää kiinni nyt. Nyt suojelijoita kuunnellaan ja heidän esityksensä on uusia suunnitelmia tehtäessä otettu varsin hyvin huomioon.

Mutta me olimme matkalla lintutornille. Me jäimme polkusillan päähän. Satakielet laulavat jo innokkaasti aivan lähellä. Ruokokerttunen raksuttaa polkusillan kupeessa pajusirkan säestämänä. Lokkien rähinä kantautuu lintutornilta päin. Kaulushaikara puhaltaa iltasignaalinsa.

On kaunis, lämmin ja tyyni ilta. Tästä alkaa mieliinpainuva retki ympäri Parikkalan lintuparatiisin, Siikalahden. Meillä on aikaa illasta aamuun.

SIIKALAHTI
ILLASTA AAMUUN

A1 LINTUTORNILLA KLO 21 (2'50'')

Ripekesaarten lintutornista on hyvä aloittaa tutustuminen Siikalahteen ja sen linnustoon. Auringonlaskun aikoihin lokit ovat vielä innokkaasti äänessä ja naurulokkien rähinä kuuluu päällimmäisenä. Tämä äänite antaa hyvän yleiskuvan illan ja alkuyön äänistä. Lokkien voimakkaiden äänien läpi tunkee liikenteen melu, ohi kiitävien autojen äänet. Lahden eteläpäässä puhaltelee jo kaulushaikara. Äänitteestä voitte löytää myös ruokokerttusen raksutuksen, luhtahuitin piiskansivallusta muistuttavan huikkauksen ja nokikanan ääntelyn.

A2 RASTASKERTTUNEN *Acrocephalus arundinaceus* (2'00'')

Rastaskerttunen hakeutuu ruoikon komeimpaan osaan. Sen verkkainen ja karkea laulu hukkuu helposti naurulokkien lähes ympärivuorokautiseen mekastukseen. Taustalla laulaa ruokokerttunen.

A3 RUOKOKERTTUNEN *Acrocephalus schoenobaenus* (2'13'')

Ruokokerttunen on kaikkien kosteikkojen tavallisimpia lauluniekkoja. Ruokokerttusen särisevän ja vuolaana ryöpsähtelevän laulun lomasta kuuluu käki, satakieli, ja kaulushaikara.

A4 PAJUSIRKKU *Emberiza schoeniclus* (2'15'')

Pajusirkku on tavallinen tuttavuus ruoikon ja pensasvyöhykkeen vaiheuttumisalueella. Tämä yksilö laulaa Ripekesaarten kupeessa polkusillan vieressä kuivuneen pajun oksalla. Eri yksilöiden lauluissa on melkoisiakin eroja. Pajusirkkua säestävät tässä satakielet, ruokokerttuset ja kaulushaikara.

A5 RYTIKERTTUNEN *Acrocephalus scirpaceus* (2'36'')

Rytikerttunen on Etelä-Suomen kosteikkojen laulajia. Sen laulu muistuttaa ruokokerttusen raksutusta, mutta on jankuttavaa eikä ole yhtä vaihtelevatempoista. Tällä verkkaan ja katkonaisesti laulavalla rytikerttusella on seuranaan pajulintu, peippo, pajusirkku, käki, punakylkirastas ja koira.

A6 SATAKIELILEHTO (3'17'')

Siikalahden reunalehdot ja viidat soivat illasta aamuun satakielien laulusta. Kiivaimpaan lauluaikaan toukokuun lopulla ja kesäkuun alussa satakielet jokeltelevat myös päivällä. Lehdon takaa lahdelta kantautuu naurulokkien, ruokokerttusten, luhtahuitin ja kaulushaikaran äänet. Loppupuolella äänitettä intoutuvat kylän koirat haukkumaan.

A7 SATAKIELI *Luscinia luscinia* (2'25'')

Kolme satakieltä laulaa kilpaa Siikalahden kävijäkeskuksen luona. Iltavirkku keltasirkkukin on vielä äänessä.

A8 KURJET *Grus grus* (59'')

Kaukaa, satakieliviidan takaa, lahden itärannalta kantautuu kurkien yöhuuto. Lehdossa laulavat satakielet, yömyöhäinen peippo ja lehtokerttu.

A9 VIITASIRKKALINTU *Locustella fluviatilis* (2'02'')

Tämä laji on harvinainen satakielilehtojen yölaulaja, satunnaisvieras kaakosta. Viitasirkkalinnun laulua kannattaa verrata pensasirkkalinnun lauluun ja huomata sen äänen rytmikkyys, aivan kuin tulitikkuja helistelisi askissa. Lahdelta kuuluvat kaulushaikara, luhtakana sekä lukuisat ruokokerttuset. Viitasirkkalinnun laulun lomasta kantautuu kuovin valittava hätäily.

A10 PATOTIELLÄ KLO 22 (2'25'')

Nyt olemme Siikalahden ylittävällä patotiellä. Katsomme pohjoiseen ja korviimme kantautuu moniääninen konsertti. Äänekkäimpiä ovat luhtahuitti, ruokokerttuset sekä lahden yllä syöksyilevä taivaanvuohi. Naurulokit ovat myös nousseet siivilleen ja rähisevät ruovikon yllä. Satakielen laulu kiirii rantaviidasta, pari kaulushaikaraa töräyttelee sumusireenin ääntä muistuttavaa säettään. Jostain kauempaa kuuluu silkkiuikkujen ääntä. Lopuksi konserttiin yhtyvät vielä läheisen turkistarhan siniketut (naalit).

A11 LUHTAHUITTI *Porzana porzana* (1'47'')

Lämpiminä keväinä kuuluu luhtahuitin piiskansivallus lähes kaikkialla lahdella, mutta aniharvoin onnistuu saamaan linnun näköpiiriin, niin piilotteleva se on. Naurulokit, ruokokerttuset, kaulushaikara ja satakielet ovat nekin lahden kuuluvimpia asukkaita. Viitasammakon pulputus kuuluu vielä, vaikka kesä on aluillaan ja yökin viilenemässä.

B1 SIIKALAHDEN SUULLA KLO 23 (3'25'')

Pian auringonlaskun jälkeen Siikalahden lintukonsertti nousee huippuunsa. Naurulokit, taivaanvuohet ja ruokokerttuset ovat vauhdissa, samoin kuin yksinäisyyttään valittava teeri lahden itärannan harjanteella. Satakieli, luhtahuitti ja kaulushaikara ovat vasta virittelmässä soittimiaan yön kiivasta konsertointia varten. Muutama nokikana kitkuttaa osmankäämikasvuston reunassa.

B2 ÄÄNIKUVA YLI KOIVUVIIDAN (1'08'')

Tämän äänitteen olemme välttämättä halunneet mukaan kokoelmaan, vaikka se ensi kuulemalta saattaakin vaikuttaa perin vaisulta kiihkeiden lajiäänitteiden joukossa. Olemme siirtyneet Siikalahden länsirantaa myötäilevällä pikkutiellä kohtaan, jossa koivuviita jää tiheänä meidän ja lahden väliin. Kiipesimme ääniautomme katolle ja pystytimme sinne mikrofonijalustan niin korkeana kuin sen suinkin saimme. Etualalla koivikossa kaikuvat satakielien säkeet. Viidan takaa lahdelta kantautuu etäisenä pikkuhuitin säännöllisesti toistuva kuraus sekoittuneena taivaanvuohien ja ruokokerttusten ääntelyyn sekä kaulushaikaran matalaan puhallussarjaan.

B3 SARVIPÖLLÖN POIKASET *Asio otus* (2'18'')

Hämärän laskeutuessa alkaa kuusikosta, pellon takaa kuulua sarvipöllönpoikasten nälkää kuuluttava piiskutus. Poikasten kerjuuäänet kiihtyvät emolinnun saapuessa saaliineen. Yksinäinen punarinta säestää iltalaulullaan tapahtumia.

B4 PENSASSIRKKALINTU *Locustella naevia* (2'10'')

Pensaikkoiselta, metsitetyltä niityltä kantautuva yksitoikkoisen tasainen sirinä kuuluu pensassirkkalinnulle. Se on viehättynyt selvästi avoimemmasta ympäristöstä kuin korkeampaa puustoa tai pensastoa suosiva sukulaisensa viitasirkkalintu. Lisäväriä tähän aamuyönhetkeen tuovat taustalla säestävät kaksi satakieltä.

B5 LUHTAKERTTUNEN *Acrocephalus palustris* (1'55)

Luhtakerttunen kuuluu maamme laululinnuston parhaimmistoon. Se on loistava matkija, jonka laulusta on tunnistettu aiheita yli sadan muun lintulajin äänistä. Viitakerttuseen verrattuna laulu on kireämpää, vaihtelevatempoista ja syöksyittäin eteenpäinkiiruhtavaa.

Tämä on monoäänite.

B6 VIITAKERTTUNEN *Acrocephalus dumetorum* (3'03'')

Viitakerttusen laulu on edelliseen esiintyjään verrattuna verkkaista ja samaa aihetta toistetaan monta kertaa peräkkäin. Laulu koostuu myös puhtaammista huiluäänistä kuin luhtakerttusella. Molemmat lajit suosivat elinympäristönään pensaikkoja ja puutarhoja. Tällä varhaisen aamuhetken äänitteellä viitakerttusen laulun lomasta kuuluu äänekäs räkättirastasyhdyskunta, punakylkirastas ja ruokokerttunen.

B7 KUHANKEITTÄJÄ *Oriolus oriolus* (1'40'')

Kuhankeittäjän täyteläinen huiluääni kuuluu erottamattomana osana Siikalahden vehmaaseen ympäristöön. Tässä rantalehdossa yhtyivät aamukonserttiin varikset, pajulinnut, käki, kultarinta, satakieli ja lehtokerttu.

B8 KULTARINTA *Hippolais icterina* (2'30'')

Kultarinta on erittäin taitava muiden lintujen laulun matkija. Se laulaa päiväsaikaan ja yleensä korkealta puusta, kun taas matkintataiturit luhta- ja viitakerttunen ovat melko puhtaita yölaulajia, jotka pysyttelevät pensaskerroksessa. Varhaisaamun monipuoliseen soitantaan osallistuvat tässä satakieli, teeri, taivaanvuohi, käki, kuhankeittäjä, peippo, pajulintu, kaulushaikara ja naurulokki sekä lehtokerttu.

B9 PENSASKERTTU *Sylvia communis* (1'58'')

Päiväsaikaan pensaskertun laulu kuuluu pensaikkoisilta tienvieriltä kaikkialla Siikalahden ympäristössä. Lahden läheisyydestä kielii äänitteessä ruokokerttusen ja satakielen laulut. Räkätti- ja punakylkirastaat antavat lauluillaan lisäväriä aamuun.

B10 KULTASIRKKU *Emberiza aureola* (2'30'')

Siikalahden ja koko Kaakkois-Suomen erikoisuuksiin kuuluva kultasirkku on mieltynyt pensoittuviin rantaniittyihin. Kuivettuneen pajun oksalla se kaulahöyhenet pörhöllä toistaa kaunista säettään. Kultasirkku on yksi niistä lajeista, joka saa lintuharrastajat kautta Euroopan hakeutumaan Siikalahdelle. Suomi kun on Neuvostoliiton ohella ainoa paikka Euroopassa missä laji pesii, tosin täälläkin hyvin paikottaisena ja vähälukuisena. Taustalta kuuluvat ruokokerttunen, pajulintu ja pensaskerttu sekä yli lentää järripeippo.

Tämä on monoäänite.

B11 PIKKULOKKEJA *Larus minutus* (1'30'')

Siro, mustahuppuinen pikkulokki erottuu jo nenäsointisen jäkätyksensä perusteella voimallisesti rääkyvästä naurulokkiparvesta. Useimmiten lajit tekevät seuraa toisilleen, kuten tälläkin äänitteellä. Pajusirkku laulaa lokkiruoikon reunassa ja viitasammakot pulputtavat tulvivalla rantaluhdalla.

Aurinko on jo kivunnut korkealle. Aamu on sarastanut. Ihmiset heräävät ja liikenteen ääni voimistuu. Yölaulajat ovat etsiytyneet päivälevolle.

ÄÄNITTÄJÄT JA VÄLINEISTÖ

Tämän kasetin äänitteet ovat monen ihmisen yhteistyön tulos. Monasti äänittäjäksi merkitään henkilö, joka äänityshetkellä on säädellyt magnetofonia ja tarkkaillut tulosta mittareista. Kun käytetään apuna paraboloidia, sama henkilö joutuu vastaamaan sekä paraboloidin suuntaamisesta että nauhalle tallentuvan äänen tarkkailusta. Lähes poikkeuksetta tämän kasetin äänitteitä on ollut tallentamssa kaksi henkilöä, joissakin tapauksissa paikalla on ollut vielä kolmaskin. Usein olemme äänittäneet jopa kahdella magnetofonilla samassa paikassa kahden toimiessa konemiehinä ja kolmannen avustaessa molempia mikrofonien suuntauksessa ja kohteiden etsimisessä.

Arkistoomme on kerääntynyt Parikkalan Siikalahdelta jo niin monta tuntia äänitteitä, että olemme saattaneet valita kasetilla kuultavat esitykset useamman rinnakkaisen äänitteen joukosta. Koska pyrkimyksemme on yhä enemmän stereofonisiin äänitteisiin, aiemmin tehdyt monoäänitteet ovat saaneet väistyä. Tämänkin takia on sanottava, että kasetti on kollektiivista työtä, jonka paras versio on tässä esillä.

Jokaisessa äänitystilanteessa on ollut mukana toimittaja Veikko Neuvonen, joko itse äänittäjänä tai apumiehenä. Toimittaja Dick Forsman on ollut mukana kaikissa vuonna 1981 ja sen jälkeen tehdyissä äänityksissä. Ennen tuota vuotta uskollisin äänitarkkailijamme oli Lauri Mala. Materiaalinkeruussa Siikalahdella ovat olleet mukana myös äänitarkkailijat Matti Anttonen, Jorma Kovasiipi ja Kauko Mänty. Alkuperäisnauhojen jälkikäsittelyn on kokonaisuudessaan tehnyt äänitarkkailija Åke Andersson, joka on ollut mukana myös yhdellä keruumatkalla Parikkalassa.

Tämän kasetin äänitteet on tallennettu NAGRA IV ja NAGRA IV S magnetofoneilla. Mikrofonivalikoima on ollut kovin kirjava. Ns. lajiäänitteistä monet on tehty käyttäen apuna äänipeiliä, japanilaista lujitemuovista valmistettua paraboloidia JVC TL-E71/T. Tämä ''Nivico'' on ns. leikattu paraboloidi, joka ei siis ole edestäpäin katsottuna täysin pyöreä, vaan ylhäältä ja alhaalta siitä on ''jätetty palat pois''.

Ns. äänimaisemat, akustiikat, olemme tallentaneet mikrofoniparilla, A—B -tekniikalla eli mikrofonit ovat seisseet jalustalla rinnan lähes samansuuntaisina 20—40 sentin päässä toisistaan. Näissä äänityksissä on käytetty kondensaattorimikrofoneja AKG CK8 ja SENNHEISER MKH 416P.

Paraboloidissa olemme kokeilleet monia mikrofoneja ja Radion ulkotuotannon äänitarkkailijat kehittivät keväällä 1980 tähän äänipeiliin soveltuvan stereotekniikan eli paraboloidin polttopisteen molemmille puolille asennettiin yksi ns. nappimikrofoni. Äänityksissä on käytetty sekä SONY että BAYER elektreettimikrofoneja.

Kaiken aikaa magnetofonissa on ollut 19,5 cm/s nopeus. Käytetyin nauhatyyppi on ollut AGFA PEM 468.

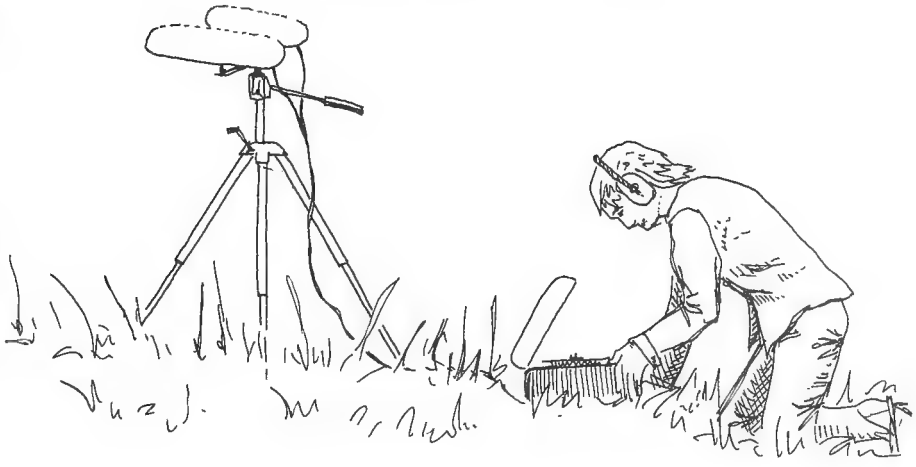

ENGLISH SUMMARY

This cassette has been put together to be used as a prize in the listener contest of the radio programme LUONTOILTA (Calling Wildlife) by the Finnish Broadcasting Company, Oy Yleisradio Ab. Luontoilta is a live two-hour broadcast where the listeners can phone the studio to ask about free-living animals and plants. The questions are answered by a team consisting of five specialists from different fields. In every programme the listeneres are given a problem to solve, which they answer using a postcard. Among the answerers some winners are drawn and a prize, like this cassette, is sent to them.

The recordings on this cassette have been collected between 1977 and 1983 for our nature programmes, while doing programmes at Siikalahti. The majority of the recordings are made by Veikko Neuvonen and Dick Forsman, who have also edited the cassette and the enclosed leaflet.

Of all wetlands in Finland, Siikalahti is the richest in bird species.

Siikalahti is a shallow bay of lake Simpele running from south to north, with large reed beds. It is situated in Parikkala, in south easternmost Finland, close to the Soviet border. Siikalahti is about 500 hectares, it is 0.5—1.5 km wide and 5 km long. The roads surround the bay on all sides and the byway to Kaukola crosses the bay along a bank. The bay is very shallow, being only one meter at the deepest.

Siikalahti is an important feeding and roosting place for migrating ducks, geese, swans and waders. About forty species of birds breed on the bay itself. Especially in May-June Siikalahti is a very popular visiting place, as one at this time can hear an interesting concert from the bay and its surroundings. The Thrush Nightingale is one of the character species of the place. About 40 pairs breed in the thickets along the shores. Every year also some south eastern rarities are recorded at Siikalahti, and the south eastern fauna is as a whole well represented and is a characteristic feature of the bay.

The birds that we hear on this cassette are mainly active by night, and most of them can be heard from dusk till dawn. The recordings on the cassette are grouped according to habitats and the actual recording places. We usually start with an acoustic recording, a sound picture, which tells us something about the place in general, and after that we listen to different species in that particular habitat. We have found, that there are two sounds that you cannot avoid hearing, which are heard all night through at Siikalahti. You will find the Thrush Nightingale on almost every recording, but you will also hear the traffic noise.

We Finns consider Siikalahti as our finest locality for wetland birds, but it is also a bird paradise of international value. The World Wildlife Fund has taken an active part in the struggle for the protection of the bay. Up to these days the plans of draining Siikalahti to get more arable land has been a threat for the future existance of the bay. The level of Lake Simpele has already been lowered twice for this same purpose. Though the controversy about the future of the bay still (1983) remains unsettled, it seems already likely, that Siikalahti will remain as a valuable bird sanctuary and will be managed accordingly to that.

The World Wildlife Fund has constructed a parking place, an information center, a nature trail and a bird tower at Siikalahti. During spring and summer a guide and wardens are present.

All recordings on this cassette, except for two, are in stereo. They have been recorded with a Nagra IV S tape recorder. For the acousting recordings, as well as for some of the species two Sennheiser MKH 416 P condensator microphones have been used. We have also used a parabolic reflector with two Sony or Bayer electret microphones. The tape, Agfa PEM 468, has been used at 19 cm/s.

Additional information about our recordings and programmes are available through the editor-producer for nature programmes:

Yleisradio
Veikko Neuvonen
PL 95
00251 Helsinki 25
Finland

LUONTOILTA

SIIKALAHTI from dusk till dawn

A 1. At the bird watching tower at 9 p.m. (2'50")
2. Great Reed Warbler *Acrocephalus arundinaceus* (2'00")
3. Sedge Warbler *Acrocephalus schoenobaenus* (2'13")
4. Reed Bunting *Emberiza schoeniclus* (2'15")
5. Reed Warbler *Acrocephalus scirpaceus* (2'36")
6. The Thrush Nightingales' grove (3'17")
7. Thrush Nightingale *Luscinia luscinia* (2'25")
8. Cranes Grus grus (59")
9. River Warbler *Locustella fluviatilis* (2'02")
10. On the bank road at 10 p.m. (2'25")
11. Spotted Crake *Porzana porzana* (1'47")

B 1. At the mouth of Siikalahti at 11 p.m. (3'25")
2. The bay beyond the thickets (1'08")
3. Long-eared Owl fledglings *Asio otus* (2'18")
4. Grasshopper Warbler *Locustella naevia* (2'10")
*5. Marsh Warbler *Acrocephalus palustris* (1'55")
6. Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum* (3'03")
7. Golden Oriole *Oriolus oriolus* (1'40")
8. Icterine Warbler *Hippolais icterina* (2'30")
9. Whitethroat *Sylvia communis* (1'58")
*10. Yellow-breasted Bunting *Emberiza aureola* (2'30")
11. Little Gulls *Larus minutus* (1'30")

* are mono recordings

s. (8) U. 279

TURUN YLIOPISTON
KIRJASTO
FEENIKS • FENNIC

Turun yliopisto
University of Turku

Turun yliopiston kirjasto
Turku University Library

1457063090

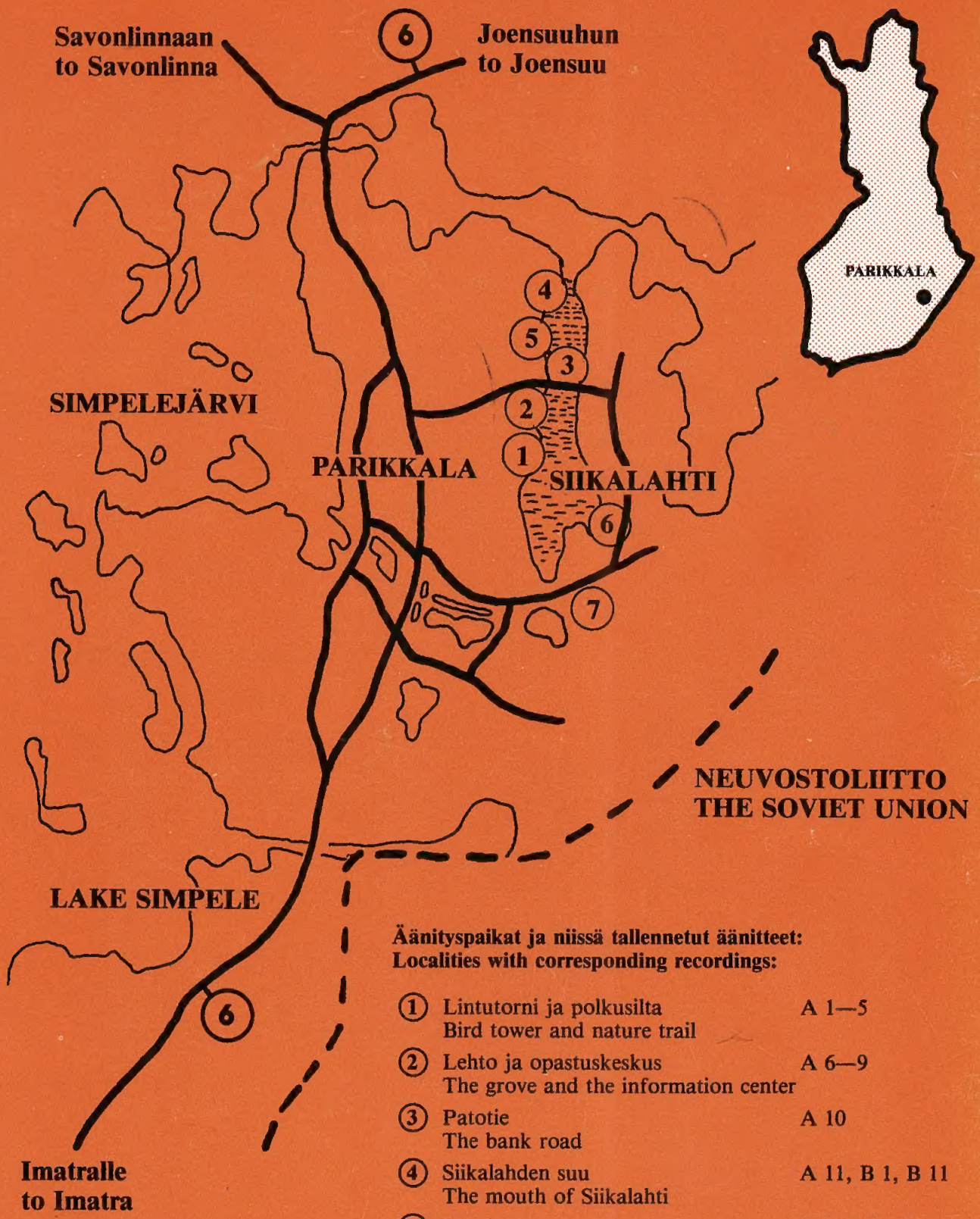

Äänityspaikat ja niissä tallennetut äänitteet:
Localities with corresponding recordings:

①	Lintutorni ja polkusilta Bird tower and nature trail	A 1—5
②	Lehto ja opastuskeskus The grove and the information center	A 6—9
③	Patotie The bank road	A 10
④	Siikalahden suu The mouth of Siikalahti	A 11, B 1, B 11
⑤	Länsiranta The western shore	B 2, B 7—9
⑥	Kannas I	B 3
⑦	Kannas II	B 4—6, B 10